

Pedagogens förhållningsätt till barnen på gården

kvalitativ design

Forskning och
utvecklingsarbete i
utbildning och skola (FUIS)
15 poäng
Vt-18
Kursuppgift 3a
Linköpings universitet
1.6.2018
Anders Ohlsson

Innehållsförteckning

INLEDNING	3
SYFTE	3
METOD	4
FORSKNINGSETISKA BEAKTANDEN	4
GENOMFÖRANDE	5
ANALYS	6
RESULTAT	7
DISKUSSION	8
METODDISKUSSION	8
LITTERATURLISTA	9
BILAGA 1	10
BILAGA 2	11
BILAGA 3	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
BILAGA 4	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
BILAGA 5	19

Inledning

Det talas om att förskolan ska vara ute mycket med barnen och att de mår bra av utevistelsen. Studier visar att utevistelsen stimulerar motoriken och att barnen får bättre hälsa men även att barn lär bättre ute. Enligt Szczepanski (2007, s. 14) så kan uterummet vara ett instrument och en plats för lärandet som förenar känsla, handling och tanke på ett sätt som gör att reflektionen i lärprocessen blir gränsöverskridande och kan relateras till en fysisk plats vilket i sin tur leder till en fördjupad kunskap. Förskolans läroplan (Lpfö 98, rev. 2016, s. 6) nämner att barnen ska vara i både planerad miljö och i naturmiljö. Den vill även att vi ska visa på kretslopp i naturen och skapa förståelse för det som händer där och hur vi påverkar den genom vårt sätt att vara mot densamma. Förskolornas utemiljö varierar mycket och även närheten till den oplanerade miljön, vilket i sig är ett hinder för att kunna vistas där. Men även om förutsättningarna finns så är det inte självklart att vi använder utevistelsen optimalt i vår strävan att stimulera barnens utveckling och inläring. Flera lärarexamens- och studentstudier har gjorts där man undersökt vilken syn man som pedagog har på utevistelsen och om man tycker den är värdefull ur ett utvecklingsperspektiv, till exempel Wistbacka (2014), Olsson o Gunnarsson (2012) och Eliasson o Johansson (2013). Det man inte undersökt i någon vidare bemärkelse är hur pedagogerna använder gården för att förstärka barnens inläring och utveckling.

Syfte

Jag har i den här studien valt att titta närmare på hur pass aktiva pedagogerna är ute och hur de förhåller sig till barnen när de är ute på gården. Använder pedagogerna gården i ett undervisningssyfte och till att stimulera inläringen eller är gården mer en rastplats där barnen själva stimulerar sin motorik genom lek. Det är av intresse för framtida pedagogisk verksamhet att se hur pedagogerna använder sig av utemiljön för att stimulera barns inläring och utveckling då det finns en stor inläringspotential i upplevelser utomhus enligt bl.a. Szczepanski (2007, s. 10).

Mina frågeställningar är:

- Vilket förhållningssätt har pedagogerna gentemot barnen ute på gården?
- Hur aktivt använder pedagogerna utemiljön i förskolan till inläring/undervisning?
- Skiljer sig interaktionen med barnen mellan en stor och en liten förskola?

Metod

För att få en uppfattning av hur det förhåller sig ute på förskolorna har jag använt mig av teorigererande observationsstudier med låg grad av struktur som Chiriac och Einarsson (2014, s. 149) beskriver. Syftet med den här metoden är enligt Chiriac och Einarsson att generera ny kunskap och/eller att ta fram nya aspekter i sammanhanget som inte har uppmärksammats tidigare. Jag har valt att göra deltagande observationer på två förskolor som jag har valt ut genom att använda mig av målinriktat urval. Bryman (2011, s. 394) beskriver målinriktat urval som en modell där man vill ha ett urval som är relevant till frågeställningen. Eftersom jag i min begränsade undersökning bara kan observera på två enheter var det av vikt utifrån min frågeställning att observera på en liten förskola och en större. Analys tänker jag mig att jag gör med hjälp av grounded theory (Bryman 2011, s. 513) som har ett nära samband mellan datainsamling, analys och den resulterande teorin.

Resultatet av grounded theory leder, enligt Bryman (2011, s. 517), till **begrepp** med hjälp av den kodning man gör under observationen. Genom att bearbeta begreppen kan man sedan skapa **kategorier** där olika aspekter av kategorin definieras av **egenskaper**. Med hjälp av sambanden mellan olika begrepp kan man finna **hypoteser** som leder till **teorier** som är ett antal välutvecklade kategorier som förklarar olika företeelser. Enligt Lindqvist o Nordänger (2008, s. 102) är grounded theory en lämplig metod att använda för att göra kritiska analyser.

Forskningsetiska beaktanden

Den här studien gjordes på två förskolor som jag tog kontakt med och frågade om de kunde tänka sig att ställa upp som objekt för min observation. Jag tog första kontakten på ena förskolan genom ett besök och den andra per telefon och sedan skickade jag dem ett mail/introduktionsbrev (se bilaga 1) där jag beskrev syftet med studien, hur jag tänkt att nyttja materialet och vilka regler som gäller runt **konfidentialitetskrav**. Det här mailet vidarebefordrade de till barnens föräldrar via mail och/eller som anslag på dörren till förskolan helt enligt de forskningsetiska principerna som finns. Jag har även informerat om att de kan backa ur när de så önskar, att undersökningen är helt **anonym** och avidentifierad och att **tystnadsplikt** råder samt hur **sekretess** gäller. Jag har därefter inhämtat och fått muntligt samtycke av de observerade förskolorna.

Genomförande

Jag började med att välja ut två förskolor, en liten förskola med en avdelning och en större förskola med fem avdelningar. Jag använde mig av ett målinriktat urval (Bryman 2011, s. 394) för att få ett svar på min fråga om storleken har betydelse för interaktionen mellan pedagoger och barn. Därefter tog jag kontakt med respektive förskola och förklarade vem jag var och vilket mitt syfte var. Båda förskolorna tyckte att det skulle bli kul att få bli observerade och ställde upp efter att ha samtalat om det i personalgruppen. När jag fått positivt besked mailade jag dem information (bilaga 2) som de kunde skicka till föräldrarna och sätta upp vid ingångarna på förskolan. Datum bestämdes för respektive observation och sedan förberedde jag mig med att fundera igenom vad jag skulle titta på och hur jag skulle lägga upp observationerna. Jag hade tagit reda på när de var ute och om de skulle vara på gården.

Min första observation skedde på förskolan med en avdelning där de var 4 pedagoger och 20 barn. Den här dagen som erbjöd ett bekvämt väder ute för aktiviteter gick en pedagog iväg med 3 barn för att köpa blommor till deras vårtema. Förskolans gård är en gammal villatomt med huset i bakre kanten av gården men med möjlighet att ta sig runt och på baksidan låg en förrådslänga och ett tak för vagnar. Framsidan/gården består av en plan tomt med en asfaltsgång som sprider sig runt huset. På sidorna om gången finns gräs och på en del finns sand med klätterställning och några andra lekredskap samt en stock. På tomten finns även buskar och mindre träd samt en lekstuga. Ett antal pallkragar finns på gården där man den här dagen befann sig för att plantera tomater. Man planterade inte i pallkragen utan i krukor som man tog in på grund av kylan.

Jag befann mig här i en timme varav jag aktivt observerade i 45 minuter. Barnen undrade vem jag var och vad jag gjorde men nöjde sig med att jag var där för att titta på vad de gjorde. Jag skrev ner allt jag såg och försökte att finnas på flera delar av gården för att lyssna av samtliga pedagogers samtal med barnen. Efter 45 minuters observation packade jag ihop och åkte hem.

Dagen därpå åkte jag till förskolan med 5 avdelningar. Det regnade ganska mycket men det var ändå full fart på gården när jag kom. Den här förskolan har en utomhuspedagogisk inriktning och tar emot sina barn ute från kl. 7,00 och är ute till lunch. Man går sen ut igen på eftermiddagen. Förskolan har 89 barn och 15 pedagoger. Den här dagen tog man in dem i

hallen för att äta sin frukt vilket blev just när jag kom. En avdelning fanns ute den första delen av min observation men sedan fylldes det på med barn och pedagoger. Förskolans gård är platt och begränsad av ett staket till den del av gården som är mer natur och kuperad (Den här delen användes inte idag). Byggnaden är U-formad vilket innebär att det är en plats som är asfalterad där det finns bord som ligger i U-et. Framför asfalten finns en stor sandlåda och nedanför den finns gräs, förråd och några lekredskap. Regn och mycket vatten på gården innebar att barnen lekte för fullt i sandlådan med att göra kanaler och samla vatten och liknande aktiviteter. Regnväder innebar att det blev en del "servicearbete" för pedagogerna med att se till att barnen höll sig torra och varma. Något enstaka barn undrade vad jag gjorde där men de flesta undrade inget utan såg mig som ytterligare en vuxen på gården. Det var heller ingen som bad mig om hjälp med något. Efter 45 minuter packade jag ihop mig med det material jag fått nedtecknat. Trots regnet så kunde jag skriva under ett tak som jag lämnade ibland för att mer tydligt höra vad de pratade om på andra ställen av gården. Jag lyssnade och observerade en liten stund och sedan gick jag och skrev ner det jag sett och hört. Hemma igen sammanställde jag båda observationerna (Se bilaga 3 och 4) för att sedan ta tag i analysen av mitt material.

Analys

På 45 minuter hinner man inte se så mycket och det visar endast precis hur det fungerar just den här stunden. Pedagogernas förhållningssätt kändes mer nära på den lilla förskolan men man bör givetvis ta hänsyn till det väder som rådde under observationen på den större förskolan. Jag noterade på den större förskolan att de pedagoger som var delaktiga och lekte med barnen först slutade med det när det blev fler barn och pedagoger på gården. Om det här beror på kulturen/personerna eller omständigheter är svårt att säga men det var väldigt tydligt. Det var lugnare och mer personligt på den lilla förskolan medan det på den stora förskolan med mina ögon kändes trångt på gården. Här var många barn under perioder mer åskådare än delaktiga i någon aktivitet precis som jag uppfattade att pedagogerna också mer var åskådare med uppgift att se till att inget hände och att serva barnen. På den mindre förskolan kändes de flesta pedagoger delaktiga under den större delen av tiden förutom en pedagog som mer servade och fanns med på sidan om. Barnen här var hela tiden sysselsatta men ändå var det ett lugnt och behagligt tempo.

Resultat

Med hjälp av de observationerna jag gjort har jag kunnat urskilja beteenden hos pedagogerna som jag skapat koder av och sedan kommit fram till begrepp och kategorier (se bilaga 3). Jag har kategoriserat pedagogernas agerande som antingen att de är **aktiva** eller **inaktiva**. I kategorin aktiv förhåller man sig till begrepp som **dialog, fostran och delaktig**. I kategorin inaktiv finns begreppen **tillgänglig och otillgänglig**. Pedagogerna på de båda förskolorna är aktiva men det skiljde sig åt när det gällde hur man var det. På den lilla förskolan fanns beteenden (koder) som inte förekom på den större. Planerad undervisning skedde på den lilla förskolan när man planterade tomatfrön. Någon planerad undervisning kunde jag inte notera på den större förskolan däremot så uppstod spontana lärstunder där man instruerade och förstärkte situationen. På den lilla förskolan var pedagogen genom sin delaktighet ofta med och styrde det som hände för att föra processen/leken framåt.

Ex. från den lilla förskolan

Pedagog och 5 barn samlas vid pallkragen och ska plantera tomat.

Pedagogen berättar/instruerar vad de ska göra och hur de ska göra när de planterar tomater.

En pojke säger: -Det är hårt att gräva

Pedagog: -Man kan ta händerna också att gräva med

Pedagogen visar hur.

Pedagogen frågar flickan: -Hur ska du göra nu?

Flickan till Pedagog: - Måste vi ta av oss vantarna

Pedagog till pojke: -Är du färdig nu?

Pedagog instruerar – vi måste ta in dem sen för det är för kallt för tomaterna ute.

Pedagogerna på den lilla förskolan är mer delaktiga och kulturen här är att det är okej att man är med. På den större förskolan fanns tendenser till att det inte var lika accepterat att delta i barnens lek.

Ex. från den stora förskolan - Få barn och pedagoger ute:

1 pedagog med 4 barn vid stuprör: Dialog om vatten och pedagogen undrar om barnen kan någon vattensång. Pedagogen kommer med förslag och det blir lite kort spontansång.

Senare med många barn och pedagoger ute:

4 barn är kvar ensamma vid stupröret, fortsätter ett tag med att samla vatten går sedan vidare till sandlådan för annan lek.

Senare: Nu är många barn inaktiva och tittar på de andra.

17 barn i sandlådan med 3 pedagoger varav en som är med i leken.

10 barn i andra sandlådan med 1 pedagog som tittar på.

Pedagogerna på den stora förskolan serverar och håller samtal med barnen emellanåt fast de inte deltar i leken. De har koll på vad som sker och finns oftast till hands när barnen behöver dem.

Utemiljön är en styrka för båda förskolorna. På den lilla använder man sig av sina pallkragar när man ska plantera och gruset som barnen sopar upp tillför mycket. På den stora förskolan kan man se glädjen hos barnen med vatten och sand som upptar deras aktivitet under hela min observation. Utemiljön spelar stor roll men jag måste nog konstatera att det skulle behövas betydligt mer tid för att se och få förståelse för hur pedagogerna tänker i nyttjandet av den.

Diskussion

Pedagogernas förhållningssätt till barnen ute och hur de använder utevistelsen för att stimulera barnens inläring och utveckling är den fråga som Szczepanski berör med sin lärandemodell (2007, s. 27). Han hävdar att samspelet mellan lärmiljön, aktiviteten och det sociala samspelet är av stor vikt för att det ska ske ett lärande. De fyra f:en fakta, färdighet, förtrogenhet och förståelse ska tillgodoses och det gör det när samspelet stämmer (Szczepanski 2007, s. 26). Det resultat som jag fått i min begränsade undersökning skulle kunna betyda att man på en mindre förskola, där det sociala samspelet kanske är enklare, lättare kan tillgodose de fyra f:en och se till så att samspelet mellan lärmiljön och aktiviteten leder till ett inlärningsmoment. Problemet i en så här liten studie är att skillnaden kan bero på många olika aspekter. Det kan vara så enkelt att man har olika pedagogisk syn på hur man som pedagog ska vara ute eller kanske bara att kvalitén på pedagogerna skiljer sig åt. Det kan vara beroende av vilken barngrupp man har och hur länge man har jobbat ihop. Det skulle givetvis vara av intresse att göra betydligt fler och längre observationer för att få en mer tydlig bild av hur det egentligen är och vad det beror på. Helt klart är dock att det jag har observerat

Metoddiskussion

Jag valde teorigenererande observation som metod för att helt förutsättningslöst kunna titta på vad som sker ute mellan pedagog och barn. Att använda grounded theory i en så här liten studie gör det svårt att nå upp till en teoretisk mättnad i insamlandet av data men kodningen har ändå givet både begrepp och kategorier som kan leda vidare i fortsatta studier framöver.

Den här studien skulle kunna ses som ett första steg där det resultat jag fått kan sortera ut vilka data som ska samlas in vid nästa studie. Så även om jag inte fått någon teoretisk mättnad kan resultatet ändå vara en hjälp inför framtiden. Kategorierna jag skapat är väldigt övergripande men kan nog ändå ses som relevanta när det gäller att bedöma pedagogens uppdrag och hur dem lever upp till att vara en delaktig och aktiv pedagog.

Litteraturlista

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Hammar Chiriac, Eva & Einarsson, Charlotta (2013). *Gruppobservationer: teori och praktik*. 2:a Upplagan. Lund: Studentlitteratur

Lindqvist, Per & Nordäng, Ulla Karin (2008). *Att studera lärararbetets "insida" - grundad teori som vetenskapligt redskap*. I Aili, Carola. Blossing, Ulf. & Tornberg, Ulrika. (red.) (2008). *Lärare i blickpunkten-olika perspektiv på lärares liv och arbete* (s. 87-102). Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Olsson o Gunnarsson (2012). *Fördelar med utevistelse i förskolan- En studie om pedagogers syn på barns utevistelse och hur de kan främja barns fysiska hälsa och lärande*. <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:602276/FULLTEXT01.pdf>. Kalmar Växjö: Linnéuniversitetet.

Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. rev. uppl. 2016. Stockholm: Skolverket.

Szczepanski, Anders. (2007). *Uterummet - ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer*. I Dahlgren, Lars Owe. Sjölander, Sverre. Strid, Jan Paul. Szczepanski, Anders. (Red.) *Utomhuspedagogik som kunskapskälla - Närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur.

Wistbacka, Maria. (2014). *Utomhusvistelse i förskolan: En studie kring pedagogers syn på utomhusvistelse i förskolan*. <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:690881/FULLTEXT01.pdf>. Karlstad: Karlstad universitet

Bilaga 1

Hej

Jag heter Anders Ohlsson och Läser på "Masterutbildningen, Utbildningsvetenskap, pedagogiskt arbete med inriktning mot yngre barn" i Linköping. Jag har som uppgift att göra en kvalitativ studie och har valt att fokusera på hur man som pedagog använder utevistelsen till barnens inläring.

Studien tar givetvis hänsyn till de regler som gäller vid forskning när det gäller de etiska reglerna. Den som deltar gör det frivilligt och kan när som helst avsluta sitt deltagande utan att det medför något negativt. Samtidigt garanteras att förskolan, barn och pedagoger anonymiseras och avidentifieras så att ingen kan ta reda på var undersökningen är gjord eller vilka som deltagit. Jag kommer i studien att fokusera på pedagogen men vill givetvis informera även föräldrarna på er förskola om vad jag gör hos er.

Jag har valt ut er förskola genom ett målinriktat urval med anledning av min frågeställning.

Anders Ohlsson

Student på Masterutbildning i Utbildningsvetenskap, pedagogiskt arbete inriktning mot yngre barn på Linköpings Universitet

070-454 08 82

Bilaga 2

Hej

Till föräldrar på förskolan

Jag heter Anders Ohlsson och Läser på "Masterutbildningen, Utbildningsvetenskap, pedagogiskt arbete med inriktning mot yngre barn" i Linköping. Jag kommer att vara på er förskola den 5/4 under del av dagen utomhus.

Studien jag genomför tar givetvis hänsyn till de regler som gäller vid forskning när det gäller de etiska reglerna. Den som deltar gör det frivilligt och kan när som helst avsluta sitt deltagande utan att det medför något negativt. **Samtidigt garanteras att förskolan, barn och pedagoger anonymiseras och aidentifieras så att ingen kan ta reda på var undersökningen är gjord eller vilka som deltagit.** Jag kommer i studien att titta på pedagogens förhållningssätt vid utevistelsen. Jag kommer inte att titta på något speciellt barn utan gör en observation av helheten.

Jag har valt ut er förskola genom ett målinriktat urval med anledning av min frågeställning.

Anders Ohlsson

Student på Masterutbildning i Utbildningsvetenskap, pedagogiskt arbete inriktning mot yngre barn på Linköpings Universitet

070-454 08 82

Bilaga 3

Kodning – Grounded Theory

1/5	Koder	Begrepp	Kategori	Egenskap
1	Utmanar	Dialog		Aktiv
1	Undervisar			
5/1	Frågar			
5/1	Instruerar			
5/1	Uppmanar			
5/1	Förstärker/bekräftar			
5/1	Samtal			
5/1	Svarar			
5/1	Hjälper			
5/1	Tillrättavisar	Fostran		
1	Varnar			
1	Förmanar			
5	Tröstar			
5	Konfliktlösning			
1	Startar aktivitet	Delaktig		
5/1	Leker med			
5/1	Servar			
5/1	Observerar	Tillgänglig		Inaktiv
5	Kaffe	Otillgänglig		
5/1	vuxenprat			
1	matleverans			
5	Dokumentation			
<hr/>				
5/1	sand	Utemiljöanvändning		
5	Vatten			
1	Grus			

1=förekommer på enavdelningsförskolan

5=förekommer på femavdelningsförskolan

Fet stil när det förekommer flera gånger